

MESEČNIK, POSVEČEN
PROTIALKOHOLNEMU
GIBANJU NA SLOVENSKEM

„Najboljša je
pač voda.“

PIŠČALKA

za
abstinate,
pivce in pijance.

CELJE
ZVEZNA TISKARNA.

Piščalka izhaja vsak mesec 20. tega ter stane na leto 4 K, za dijake 3 K.

Naročnina naj se pošilja po poštni položnici, če pa po nakaznici pa na: **Upravništvo «Piščalke» v Celju.**

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: **Franc Avsec, Št. Juri pod Kumom, pošta Radeče.**

Leposlovni spleti pa na naslov: **Leopold Lenard, Radeče pri Zidanem mostu.**

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: **Anton Černe.**

P. T. Naročnikom. Jako veliko naročnikov še ni poravnalo naročnine, list so obdržali, za plačilo se pa ne zmenijo. Prosim še enkrat naj to brezpogojno store tekom tega meseca, da poravnamo račune v tiskarni in vemo, koliko naročnikov imamo.

DRUŠTVO „ABSTINENT“ V LJUBLJANI

PRODAJA

≡ KAZGLEDNICE ≡

„Ne v krčmo“

„Delirium tremens“

„Žrtev alkohola“

≡ PO 8 VINARJEV ≡

DRUŠTV. ZNAMENJA

Z NAPISOM

„Proč z alkoholom“

ZA ČLANE 50 VIN.

ZA ČLANICE 40 VIN.

NAROČI SE PRI DRUŠTVU

„ABSTINENT“, LJUBLJANA, KOPITARJEVE UL. 2

L. LENARD.

Iz popotnega zapisknika slovenskega abstinenta po Galiciji.

Galicijo si marsikdo predstavlja kot deželo «vódke» in «korivke». Jaz sem imel priliko Galičijo večkrat in na razne načine prepotovati, tudi jaz sem mnogo čital o alkoholizmu med Rusini in Poljaki v Galiciji in slišal mnogo tožb v tem oziru od Poljakov in od Rusov. Toda, kar sem imel priliko v deželi videti, se ni popolnoma ujemalo s tem, kar sem prej slišal.

V Galiciji se pije pred vsem in skoraj izključno žganje. Vino pijejo le imovitejši krogi in primeroma le v manjših merah, ker je drago in redko. Pivovaren je v deželi malo. Največja je pivovarna Nemca Gotza v Okocium, ki se je, potem, ko si je s pivom nabral od Poljakov velikansko premoženje, prekrstil za narodnega Poljaka in se sedaj zove Gotz — Okociumski. Pri Premišlu ima knez Vladislav Sapieha pivovarno, a Levov ima veliko mestno pivovarno. Narodna pijača v Galiciji je toraj žganje. Toda v Galiciji je za kuhanje in prodajo žganja veljala do nedavna posebna postava. Imel je namreč edino graščak pravico v svoji vasi žganje prodavati in imeti krčme ali takozvano propinacijsko pravo, imenovano po propinacija-krčma.

NB. Kuhati so ga pa smeli samo graščaki višje vrste, ki so imeli večja posestva. Ako se približaš galicijski vasi, zagledaš vže od daleč kje blizu graščakovega dvora veliko, tovarni podobno poslopje z velikim dimnikom iz katerega se dviga smrdeč, temen dim, — to je graščakova žganjarna. Seveda se da tovarna židu v najem. V židovskih rokah so tudi vse krčme po deželi in do malega vse gostilne in hoteli po mestih. Propinacijsko pravo je tvorilo do nedavna glavni vir dohodkov poljske šlahte. Pred leti je pa dežela odkupila propinacijsko pravo od šlahte, za kar ji

je plačala mnogo milijonov, potem je pa dala žganjarne spet šlahti v najem. Tako, da je bistveno ostalo vse po starem.

Ideal abstinentov gotovo ni niti ruski državni monopol, niti galicijski deželni monopol, toda ako bi imel izbirati, bi gotovo rajši imel galicijski deželni monopol kot pa žganjarsko anarhijo, kakor vlada pri nas, kjer lahko vsakdo kdor le premore žgnjarski kotelj in nekaj na pol segnitih češpelj, kuha žganje, kakor hoče. Ako bi bila v Galiciji ta obrtinja vedno svobodna, bi povzročil alkoholizem tam gotovo še več vpustošenja in groze. Vsak žid bi si omislil kotel in kupal, kakor bi znal in mogel. Pri nizki stopinji ljudske omike in splošne kulture in pri neredni ni administraciji, ki je vladala in deloma še vlada v Galicijo, bi bilo oblastveno nadzorstvo te obrtnije zelo težavno. Židje bi znali varati policijo in se izogniti vsem predpisom, ljudstvu bi pa kuhali tako nesnažno in škodljivo zmes, da bi lahko povzročili grozne nesreče. Bilo je brez dvoma boljše, da je kupal graščak, kot da bi kupal Žid na svojo roko. Toda stvar je imela tudi svoje slabe strani, ki kažejo svoje posledice še dandanes, zlasti pa.

1. Ker je tvorila žganjarna in žganjarija dober dohodek graščakov, je bil duhovnik ali kdo drugi, ki bi hotel nastopiti proti žganjepitju, v nevaruosti, da se zameri graščaku. Poleg tega je tam graščak navadno patron župnije, kateremu se od strani župnika ni dobro zameriti.

2. Bilo je nemogoče, da bi se razvil kak pameten in uspešen anti-semitizem, ker je bil graščak, ki je bil v vasi vsemogočen, navezan na Žida, da mu je prodajal žganje, župnik v marsičem odvisen od graščaka, svojega patrona in kmetje po žganju navezani na Žida.

Sedaj sme pa v Galiciji kuhati žganje vsakdo, kdor ima vsaj 50 oralov polja, prodajati ga sme pa dežela, ki je pa dala propinacije zopet graščakom in ti Judom, tako da ni veliko razločka, kot je bilo popred, izvzemši, da so graščaki potegnili par sto milijonov od deželne blagajnice.

Ko sem prvič prišel v Galicijo, še nisem bil abstinent, a tudi ne posebni prijatelj alkoholov. NB. V družbi sem pil, kolikor so mi velili, da zapovedujejo postave družbenega življenja in prijateljstva, če je nanesa prilika, sem trkal in napival, ter sploh izpolnjeval vse posvečene pивske razvade in neumnosti, dasiravno nisem mogel razumeti, kakšno korist bi imel ud tega. Z eno besedo, pokoril sem se slepo in udano vsem neslanim pivskim navadam s prepričanjem, da bi ako bi ravnal drugace, bil posebnost in nesposoben za družbo. Bolje je biti nekoliko manj pameten, kot pa poseben, mislil sem si. O abstinencnem gibanju sem slišal popred še jako malo od g. J. Kalana, a nisem hotel čuti o njem ničesar ker mi je bilo kot posebnost, neprijetno. Ko sem bil parkrat pri g. župniku Avsecu na obisku, sem se silil vino piti, dasiravno ga nisem sam od sebe nikdar rad pil in vendar nisem še v življenju izdal krajcerja za vino, a sem pil

samo da bi pokazal, da nisem «posebnež in čudak», kakor je on. (NB. Pivo sem pil včasih, ker so mi utepli v glavo, da gasi žejo in da olašuje prebavo, pospešuje družabnost in ne vem kaj še vse. Vina nisem pil, dasiravno sem pristno dolensko dete, nikdar, dokler me niso, ko sem se posvetil duhovskemu stanu, k temu prisilili pod sveto pokorščino. Škodovalo mi ni, a prijetnosti mi tudi ni delalo nobene, piti nisem mogel iz estetičnih razlogov, ker so se mi preveč gnjusili pijanci in razni pivski prizori, dovtipi, značaji itd. Tako, da se mi je od mladih dni ta stud prenesel na vse, kar je v zvezi z alkoholom, kraji, posode itd. Tako, da sem bil v mladosti doma raje tepen, kot da bi pil vino. Ker v mladosti nisem videl podobnih prizorov z pivom, radi tega sem tudi pivo lahko pil in nisem imel gnjusa, kot proti vinu. Jaz sem sedaj trdno prepričan, da se imam za svoje duševne sposobnosti in za zdravlje, kolikor ga imam, zahvaliti temu, da si v mladosti nisem pustil vsiliti alkoholizma. In obratno izvira moja nervoznost, ki me muči celo življenje, ki je vže parkrat grozila uničiti mojo prihodnost in mojo delavnost, da sem se le s silo in trudapolnim in dragim zdravljenjem zopet za silo izlečil in sploh moje psihične in fizične slabe dispozicije od podedovanega alkoholizma.) Dasi ravno mi je bilo toraj pitje alkoholnih pijač osebno vedno nesimpatično, sem vendar raje premagal svoj gnjus do vina in pil, kolikor so mi v družbi veleli, kakor pa, da bi se priznal za abstinenta. Samo da bi ne bil posebrež in čudak!

Toda iz Galicije sem se vrnil po mišljenju in po življenju abstinent dasiravno še ne na zunaj. To so povzročile moje skušnje v Galiciji in v domovini.

— — — — —

Iz Levova, glavnega mesta vshodne Galicije, sem se peljal v Žokiev, malo mesto, imenovano po slavnem poljskem hetmanu Žolkivskem in od tam še s konji dve uri daleč v Krekov, velik baziljanski samostan, obikat nekega bazilijanca. svojega davnega znanca in prijatelja.

Sprejet sem bil z vso ljubeznivostjo in z odprtimi rokami. Očetje Bazilijanci v Galiciji so redovniki zedinjeni Rusini grčko-slovenskega obreda. Ko je red močno upadel, so ga pred leti reformirali poljski Jezuiti in od tedaj razvija jako živahno delavnost.

Morda je bila koncesija zapadno evropski kulturi, da so v obednico položili pred mene malo staklenico piva, nobene kakovosti. Drugače se pa vživanju alkohola ni posvetila nobena posebna posornost. Videti je bilo, da se smatra to za nek dodatek k potrebam modernega kulturnega človeka, brez katerega se pa tudi popolnoma lahko shaja i nobenega prepričanja, da alkohol spada neobhodno k obedu.

Iz Krekova, kjer sem v ljubeznivi družbi oo. Bazilijancev preživel nekaj dni, sem šel nazaj čez Levov obiskat nekega zedinjenega župnika in dekana blizu mesta Strija. Bil sem jako radoveden, kako izgleda pri unijatskih duhovnikih, toda kar sem doživel, je preseгло moje pričakovanje.

Izstopil sem na postaji «Pesečna», kjer so me pričakovali župnikovi konji in njegov starejši sin, moj davni znanec. Ko se pripeljeva pred župnišče, sprejme me g. župnik s tremi pristrčnimi ruskimi pollubi, pelje v svoj salon in predstavi družini svoji, ki je obstajala iz njega, njegove gospe, dveh hčera in dveh sinov. Gospod je morda eden najblažnejših rusinskih duhovnikov, kar sem jih jaz spoznal. V bogoslovju je jako izobražen, ker je bil na dunajski univerzi in je tudi veliko čital v svoji stroki, je strogo cerkvenega in katoliškega mišljenja, v svojih političnih in verskih nazorih konservativen po mojem mnenju veliko preveč, poleg tega jako pobožen.

(Dalje.)

Alkohol in blagostanje ljudstva.

Spisal **Avguštin Egger**, † škof Št. Galski.

(Nadaljevanje).

3. Alkohol in družina.

Narod, v katerem je družina v redu, je zdrav, močan, krščanski in tudi srečen, kolikor je pač na zemlji mogoče. Tak narod ima prihodnost, ker prihodnji rod bo tak, kakoršen bo v družini vzgojen. V družini je studenec, iz katerega izvira blagor in gorje, sreča in pogin celih rodov. Pa kakor družina vpliva dobro ali slabo na vse strani, tako je tudi ona izpostavljena dobrim in slabim vplivom. Današnje stanje človeške družbe na razne načine pogubno vpliva na krščansko družino, in jo je že začelo sumljivo razkrajati. Med mnogimi njenimi sovražniki je alkohol eden najhujših. Njegov pogubni vpliv na družinsko življenje in na vzgojo se pač ne da ravno s številkami izkazati, vendar kaže se tako, da mora vsakega ljudskega prijatelja boleti in skrbeti.

Najprej je vsakemu jasno, da že popisani zločini alkoholovi ne oškodujejo samo posameznika, marveč tudi njih družine. Od milijonov, ki jih naše ljudstvo vsako leto izda za alkohol (samo na Kranjskem 19000000 kron Ur.) pripada pač znatna vsota na take, ki ta izdatek go-

spodarsko zmorejo. Pa to je le mal del ljudstva. Pri večini, in to je zlasti pri delavskih stanovih, pa izdatek za alkohol naredi velik primankljaj v gospodinjstvu, stori da tisočem nedostaja najpotrebnejšega, vodi v dolgove in gospodarski polom. Na stotine je družin, ki vsako leto po alkoholu pridejo v bedo, v gospodarsko propast in na cesto.

Enake posledice za družino ima škodljivi vpliv na zdravje. Bilo je že povedano, da alkoholno uživanje potroji število bolnih dni. Ne glede na druge zle posledice, izostane za časa bolezni delavca zaslužek, ki je redil družino in ta čas je za večino čas stiske in pomanjkanja. Ali ni usodepolno, da vsako leto tisoči in tisoči delavnih rok po alkoholu za trikrat toliko časn ohrome, nego bi brez alkohola. Brez alkohola bi ostali bolj zdravi in bi si prihranili kaj za nezadolžene bolezni in nesreče. Zdaj pa izdajajo krvavo zaslužen denar, da so bolj pogosto in bolj dolgo bolni in sicer ob praznem žepu.

Kakor smo videli, je alkohol ne samo sovražnik družbe, ampak tudi življenja. Dejstvo da v Švici (pri nas ne more biti bolje) vsak deveti mož umrje na posledicah pitja, je usodepolno tudi za družino. Ti možje mrjó večinoma v najlepših letih in ko njihove družine še niso preskrbljene. Alkohol malokatero žrtev pusti, da bi dočakala višjo starost. V okrajni Waadt raste vino, ki ga imenujejo vdovsko vino, ker je na glasu, da dela vdove pred časom. Če bi hoteli dati to ime vsem vinom, ki moré može, bi kmalu izginili različni drugi naslovi raznih vin. Potem pa bi morali istotako tudi govoriti o vdovskem pivu in žganju. Bil bi dolg in pretresljiv sprevod, če bi šle vanj vse vdove in sirote, ki jim je alkohol v enem letu umoril može in očete.

Alkohol pa ne ruši samo blagostanja in telesnega zdravja, on je nevaren sovražnik duševnih blagrov človeških, kar morajo čutiti zlasti zlasti družine. Temelj družine je zakon. Ločitev zakona je razkroj družine. Vse človeške strasti po svoje pospešujejo ločitev, pred vsemi pa nesrečna strast do alkohola. V Švici kažejo statistične tabele, da v okrajih (kantoni), kjer je največ gostiln je tudi največ ločenih zakonov. V kantonu Bazel je bilo 1896 trideset zakonov ločenih; v 19 slučajih je bilo pijanstvo moža, v enem pijanstvo moža in žene poglavitni ali spremni vzrok ločitve. Petnajst prošenj za ločitev je bilo odklonjenih, tudi med temi je bilo pet slučajev pijanstva. Drugih zakonskih ki so se tožili med seboj je bilo 264; 127 krat je bil vzrok moževo pijanstvo, 10 krat pa ženino ali obeh. Toraj več kot polovico tožba (52%) vsled pijanstva. V dvanajstih drugih okrajih pa je bilo v letih 1876—1890 še več odstotkov zakonskih ločitev. Ko bi imeli natančno sliko vseh ločenih zakonov v Švici, pa bi dobili grozljivo neprijeten pa resničen pojem o demonski moči, s katero alkohol spodkopava zakonsko in družinsko življenje.

Razume se pa, da stotine domačih prepirov, škandaloznih nastopov in preteпов, ki jih povzroči alkohol v družinah, ne pride pred sodnije. Srčno gorje nedolžnih zakonskih polovic, katero ostane skrito, je še veliko bolj razširjeno ko tisto, ki pride v javnost. Ko bi se zbrale vse solze, ki se v enem letu prelijejo nad možmi in očeti v krčmah sedečimi, bil bi to sod pelinovca naprešan v tlačilnici hudičevi, ki bi dosegal po velikosti sloveči sod v Heidelbergu.

V koliko se to resno vprašanje dotika tudi krogov zmernih pivcev, o tem naj govore strokovnjaki; in ti govore ne le o nevarnosti za posameznika, ampak o nevarnosti za ves narod. Žalostno kakor Kasandra kliče zdravnik za umobolne, dr. Bezzola v Chur-u: «Alkohol in dednost se prenehoma vrstita v slabljenju človeškega rodu, in ni videti konca, če ne bo pomoči. Zakonov dednosti mi spremeniti ne moremo, pač pa se lahko ognemo alkoholu in s tem to usodno vrstenje prekinemo. Vendar ta hudobni alkohol je sovražnik, ki nas spremlja od zibeli do groba... Da, tako daleč smo prišli v naši kulturi, da se šteje kot dobri ton, kot zahteva vljudnosti piti redno ta strup, ki polni naše norišnice in ječe, prazni naše žepe, vgonablja naše telo in našega duha in naše potomce spravlja ob najboljše, kar jim moremo dati, ob pamet in zdravje. Zato mora biti cilj še višje kulture, da pridemo do tja, da bo dobri ton, da bo vljudnost velevala ne piti. Ne gre se samo za rešitev nekaterih že itak pohabljenih eksistenc, gre se zato, da obvarujemo prihodnje rodove pred hiranjem, slaboumnostjo in poginom! — Tako dr. Bezzola.

Žalibog pregreševajo se stariši proti svojim otrokom še na drug način, pred katerim sem že večkrat svaril, da namreč sami dajejo svojim otrokom alkoholnih pijač. Pregrešijo se s tem nad telesnim in dušnim blagom svojih otrok, to je greh zoper peto božjo zapoved. Pa zdi se, da mnogi starši nočejo pouka, dokler jim ne bo večni sodnik pokazal, kako neusmiljeno, kako nečloveško so ravnali z lastnimi otroci.

Ko je alkohol zakonske razdvojil, taki stariši ne bodo več skupno delovali, in če tudi le eden robuje alkoholu, je vzgoja otrok v največji nevarnosti. Ni mi treba to na široko razkladati, ker izkušnja na vseh voglih to na glas potrjuje. Če si prizadevajo zánemarjene otroke in mladostne ničvredneže vzgojiti za dobre kristjane in državljane, je to hvalevredno. Ali dokler sme alkohol brez ovire razgrajati proti zakonu in proti družinam, ne bomo prišli s tem do cilja: preden bo gotov en tak zavod, bo treba že drugega.

Pri tem pa se ne gre samo za kričečo zanemarjenost nekaterih, ampak za splošno kvarjenje celote, kar sicer ni tako vidno, pa toliko bolj usodno. Višina zdravega družinskega življenja in krščanske vzgoje v širokih slojih pada, med drugim zato, ker so očetje premalo pri svojih družinah, ker tudi službeprosti čas ne prežive v svoji družini, marveč v

gostilni. Tako svoje družine ne morejo prav vladati, ne morejo sodelovati pri vzgoji, družina v tem oziru tudi nima od takih očetov nič razen malosposobnega izgleda, ki ga bodo sinovi kolikor mogoče kmalu posnemali in najbrž prekašali.

Ne bom govoril dolgo o rečeh, ki so splošno znane. Dotakniti pa se moram še točke, ki je tako važna pa tako malo uvaževana, namreč podedovanje. Plutarh pripoveduje, da so imeli stari Kartaginci postavo, po kateri so smeli skupaj živeči zakonski le vodo piti. Splošno je znano, da se gotovo potvare pogosto podedovajo od starišev na otroke (poznam mater z mnogimi otroci, katerih vsak drugi ima roki enako pokvarjeni kot jih ima mati, ki je bila svarjena, naj ne stopa v zakon, pa je vendar stopila in otrokom žalostno dedščino zapušča. Ur.) pa veliko premalo se upošteva nesrečna uloga ki jo ima pri dedljivosti alkohol. Statistika je to dokazala z groznimi dejstvi. Ne glede nato, da so otroci pivcev prav pogosto slabotni sploh in bolehami, so tukaj gotove bolezni ki pridejo v poštev. Taka bolezen je padavica ali božjast, ki je v novejšem času tako pogostna, da zidajo posebne bolnišnice za te bolnike. Dr. Bleuler je našel, da izmed vseh božjastnih, ki so bili sprejeti v zdravilišče Rheinau (Zürich) je bilo 70⁰/₀ takih, ki so bili otroci pivcev.

Podobno je pri bebastih ali idiotih. Da hi je našel na Norveškem, da 50—60⁰/₀ idiotov izhaja od pijanskih starišev. Pri slabocutnih otrocih je isto zlo v manjši meri, pa ima isti vzrok. Zato bi se moralo, ko se skrbi za slaboumne, istotako skrbeti, da se slaboumnost zabrani. Med podedljivimi boleznimi je, kakor znano, tudi nervoznost v raznih njenih oblikah. Profesor Hitzig v Halle je doznal, da imajo otroci pivcev isto ali še večje nagnenje do živčnih bolezni, kot otroci starišev, ki so že na živcih ali na umu bolni. Že Aristotel je opazoval, da je tudi nagnenje do pijače podedljivo; pri tem seveda pomaga tudi slab izgled. Dr. Legrain, znan zdravnik za umobolne v Parizu, je dognal med 640 otroci iz pivskih družin, da je bilo pijanstvo v 42⁶/₀ slučajev naravnost podedovano. Tudi to so dognala opazovanja, da te podedovane bolezni v vsakem sledečem rodu hujše nastopajo, in da je četrti rod že čisto izprijen in da izmre. Prav strašen je ta le izgled: Dr. Demme je v Bern-u opazoval deset treznih in deset pivskih družin. Prve so imele 61 otrok, med njimi 50 normalnih, pivske družine pa so imele 57 otrok, med njimi le 9 telesno in duševno zdravih. (Dalje.)

Vpliv alkohola na otroka.

Napisal dr. med in phil. **W. Weggandt**, vseuč. profesor v Würzburgu.

Priredil **A. J.**

Otroci so upanje prihodnosti! Kdor hoče, da naš narod živi in vztrajno deluje, skrbi za to, da naša mladina stopi v življenje krepko razvita, ne pa že prerano v kali zamorjena!

Dva činitelja sta, ki nam zagotovljata zdravo, delavno mladino, obenem narodu našemu boljšo in lepšo bodočnost: začetek novega človeka in vpliv nanj in na njegov razvoj po hrani in vzgoji. V obeh ozirih igra alkohol važno vlogo. Težko je odločiti, ali ima za otroka alkohol, ki so ga njegovi stariši pili, ali alkohol, ki ga je sam zavžil, hujše posledice.

Pred vsem je treba spoznati, kako zvezo ima alkohol in podedovanje, nato nam je pa govoriti o pomenu uživanja alkohola v otroških letih.

Ni se nam čuditi, da se tvor, ki je tako umetno sestavljen, kakor je ravno človeško telo, le prav redkokedaj popolnoma enakomerno v vsakem oziru razvije. Skoro vsi ljudje so več ali manj enostransko vstvarjeni. Večina teh posebnih lastnosti se pripravlja že od rojstva. Ako preiskujemo pri človeku, ki duševno ali pa tudi telesno ni pravilno razvit, kakšni so bili njegovi stariši, zvemo skoro vselej, da se je kaka nepravilnost opazila že pri očetu ali materi ali kakem bližnjem sorodniku. Včasih je duševna nepravilnost očetova podobna popolnoma otrokovi; večkrat je pa opaziti tudi takozvano polymorfijo (mnogoličnost), da je namreč pri otroku ta nepravilnost popolnoma druge vrste nego pri očetu ali materi.

V vseh takih slučajih govorimo o podedovanju. Kal za to nepravilnost se vcepi razvijajočemu se bitju pri prvem njegovem začetku, enako kakor dobi sin dobre lastnosti, n. pr. izvanredne zmožnosti za godbo, za matematiko itd. ne redko od očeta.

V nekaterih vprašanjih glede nauka o podedovanju naravoslavci še dandanes niso edini. Sloveči Weißmann in njegovi privrženci trdijo, in najbrž popolnoma prav, da se pridobljene lastnosti ne podedujejo. To velja tudi zlasti glede posebnosti v telesnem ustroju, ki jih je dotičnik v svojem življenju pridobil, ako si je n. pr. pohabil roko. Take lastnosti ne preidejo nikdar na potomce, vsaj nobenega enakega slučaja ni bilo mogoče do sedaj dokazati. Vse drugače pa je, če vplivajo na očeta ali mater snovi, zlasti kemične, ki ves njihov organizem takorekoč prešinejo, vse stanice, tedaj tudi semenske oziroma jajčne, iz katerih se razvije potomstvo. popolnoma preustrojijo.

Tak slučaj imamo pri bolezni sifilis. Njen strup se vcepi že kali mladega bitja in to ga prinese že seboj na svet. Pozneje se jame še-le

v njem razvijati v razne bolezni, ki izvirajo pa vse iz zastrupljenja z sifilitičnim strupom.

Drugače pa vpliva alkohol. Alkohol, ki ga je oče že znabiti mnogo let nezmerno užival, prešine tako njegovo telo, da ne more več pravilno delovati. Toda nepravilnosti bodisi dušne oli telesne, ki se opazujejo na potomcih, niso z alkoholom kot takim v nobeni zvezi. Večkrat so tako slabotna in nepravilno razvita bitja posebno občutljiva za škodljive vplive in nevadno tudi neznatnih množin alkohola ne morejo prenašati. Prav mnogokrat se tudi zgodi, da otroci pijanca, ki so izpostavljeni še mnogo večjemu zapeljevanju nego otroci treznih starišev, postanejo, ko odrastejo, tudi še sami pijanci.

Ni se nam tedaj čuditi, da je med ljudmi razširjeno prepričanje, kake usodapolne posledice ima začetek novega bitja, ako so bili stariši takrat pijani. Že pred 2700 leti je Lykurg izdal stroge postave v tem oziru; enako je bilo tudi v stari Kartagini.

Dokazov v takih rečeh pač ni lahko izkazati. Toda nekateri učenjaki, n. pr. dr. Bourneville, ki je dandanes prvi strokovnjak glede bebcev in vzrokov teh pojavov, so z skrbnim raziskavanjem mnogoštevilnih slučajev prišli na to, da se prav mnogokrat potrjuje to dejstvo. Lippich je dokazal, da je v 97 slučajih le 14 zdravih in pravilno razvitih, pa nič manj nego 83 jako slabotnih otrok prišlo na svet. Pri teh revčkih se je opazovalo nagnenje za vnetje možganov 6 krat, nagnenje za vnetje pljuč 6 krat, jetika 3 krat, škrofuloza 28 krat, oslovski kašeij, katar in kroup 10 krat, griža 3 krat, nagnenje k trebušnemu vnetju 1 krat, mrzlica 4 krat, udnica 1 krat, vodnatoglava 1 krat, bledica 4 krat, sušica 3 krat, nepopolno razvitje telesa 3 krat, topost in nagnenje za blaznost 4 krat, sifilis 2 krat itd.

Najboljše dokaze za to važno, a obenem tudi žalostno dejstvo, pa nam je podal dr. Bezzola v Švici. Predvsem je pri 68 zelo slaboumnih in bebastih otrocih v okraju Graubünden dokazal, da jih je bila polovica spočetih v letnih časih, ko se po navadi ljudje največkrat upijanjajo: o novem letu, predpustom in ob času trgatve. Nato je isto preiskoval pri 8196 slaboumnih otrocih iz cele Švice.

(Dalje.)

Slovenska Omladina.

Ne bom rabil mnogo besed v svojem pozivu do Vas, ker sem prepričan, da pri navdušenih in nesebičnih ljudeh, kakor je v veliki večini še slovenska omladina, ni potreba mnogo besed, pri ljudeh pa, ki so v malenkostih življenja zapravili vže svoje navdušenje in v raznovrstnem

alkoholu zapili svoje vzore, tudi najbolj vroče besede, najbolj trdni dokazi nič ne izdajo.

V boju, kako je naš boj — proti najbolj ukoreninjeni in najbolj pogubni ljudski strasti alkoholizma — je pred vsem potreba navdušenja in nesebičnosti, in to se najde v največji meri pri mladini in k večjemu še pri priprostem delavskem ljudstvu. Izbojevati se ta boj mora, ker alkoholno vprašanje je življensko vprašanje naroda. Naloga slovenske omladine je, da sprejme v svoj program tudi to točko.

Alkohol zamori slovenskemu narodu neizmerno mnogo duševnih in telesnih sil.

Velika večina duševnih bolezni ima svoj vzrok v alkoholizmu bolnika ali pa njegovih prednikov. Duševno zaostali, nerazviti, slaboumni otroci se imajo najbolj navadno svojim starišem zahvaliti, da so postali nezmožni za boj za obstanek, v nadlego sebi in drugim.

Ako se pomisli, kar je znanstveno neovrgljivo dokazano, da alkohol vže v jako majhnih množinah slabi duševne sile in ako se pomisli, da se med Slovenci vživa alkohol ne včasih in v malih množinah, ampak redno in često v brezumnih merah, nas mora groza stresti, koliko duševnih sil propada narodu, ki bi jih tako trdo potreboval v boju za obstanek.

Ne manj grozna je škoda, katero povzroča alkohol na fizičnih silah narodu.

Da se tolikokrat pripete poboji, umori, ponesrečenja, vsled vživanja alkohola, ni potreba niti omenjati, ker to bilježijo v mnogih slučajih naši politični list in ker jc ta škoda v primeri z drugimi še tako majhna, da niti v poštev ne pride.

Strup alkohola mori človeška bitja vže v njihovi kali. Pijanci in redni «zmerni» pivci navadno nimajo mnogo otrok in kar jih imajo so slabotni, duševno in telesno nerazviti, velikokrat pokvečeni ali obdarjeni z dednimi boleznimi. Alkohol je strup, ki škoduje vže v veliko manjši meri, kot se v obče sodi, povzroča najrazličnejše bolezni: na živcih, na pljučah, na srcu, na želodcu, na jetrih itd.

In nagnenje k alkoholu se z raznimi škodljivimi fiziološkimi učinki vred podeduje na potomce, tako da je v vsakem nastopajočem rodu manjša fizična odporna sila in narašča strast alkohola, dokler ne propade rod, kar se zgodi povprečno v četrti generaciji.

Alkohol nam povzroča neizmerne sile v socialnem oziru. V majhni kranjski deželi se zapravi na leto na alkoholu približno 20.000.000 kron. Samo v eni meni znani majhni hribovski fari se zapije na leto do 50.000 kron in v bližnjem trgu samo v ondotnih 20tih gostilnah nad 100.000 — kron!

Ako bi narod slovenski ničesar ne žrtvoval alkoholu, imeli bi lepe šole, dobro plačane učitelje, ceste, železnice, vodovode — — — sploh

vse kulturne in gospodarske potrebščine v obilici, narod bi bil zdrav duševno in telesno, izobražen, premožen. Tako je pa surov, zanemarjen, reven, peša duševno in telesno in gospodarsko.

Toda vsi dokazi in vsaka beseda je zaman pri ljudeh, ki so vže zgubili vsako navdušenje in ki so, ali vsled dolgotrajne navade ali pa vsled dobičkaželjnosti zaprti vsem boljšim čustvom in vsem neovrgljivim dokazom.

Govori mu in dokazuj mu, on te najbrž niti poslušati ne bo hotel, morda se bo celo čutil razžaljenega, v najboljšem slučaju bo kimal z glavo: «Da, da, da, toda to je nemogoče, to je utopija». Morda se bo dobrovoljno nasmehnil in obrnil drugam, morda rekel samo: «Beži, beži».

Ljudje, ki so proti kakšni drugi razvadi polni gorečnosti, nimajo za to strast, ki celem narodu koplje grob, družega kot nasmeh in zabavljico proti onim, ki se bore proti nji!

A ne samo to, ampak s terorizmom in s surovostjo, često tudi z lažjo in silo, hočejo prisiliti druge, da bi pili z njimi, da bi samih manj pekla vest!

Tovariši!

Naša prva in najvažnejša socialna naloga je boj zoper alkohol.

Dokler bo narod udan tako alkoholu in vedno holj globoko silil v to strast, ne bo pomagalo nič niti šola niti cerkev niti društva. Najpred proč z alkoholizmom in potem si bo on sam z vedrim čelom in z navdušenim srcem, z zdravim telesom in s svežim umom, priboril pot v lepšo bodočnost.

Toda naši stari pivci in pijanci so za ta boj večinoma nesposobni, ker raje ovirajo nas, kot da bi nastopali zoper alkoholizem in le malokdo izmed njih ima nesebičnosti dovolj, da bi se odrekel svoji priljubljeni navadi in strasti.

Vaša naloga, slovenska Omladina je, da stopite v ta boj zoper tiranijo pivcev in pijancev, zoper priljubljene pivske navade, zoper razne alkoholne vraže, ki vladajo med ljudstvom in med inteligenco, zoper častitljive tradicije naših očetov, katere množe in posvečujejo potomci z novimi, še strašnejšimi grehi in strastmi.

Pokažite, da ste radikalno narodni tudi v tem življenskem vprašanju našega naroda, da ne spoštujete nobenih alkoholnih avtoritet, ne častite nobenih starodavnih pivskih tradicij, se ne uklanjajte nobenim častitljivim navadam, ampak delajte edino to, kar smatrate, da je boljše za vas in za vaš narod.

Vsprejmite v program svojega življenja in delovanja tudi boj zoper alkoholizem.

1.) pri vaših ljudskih predavanjih ne zanemarite večkrat govoriti tudi o tem predmetu, govoriti jasno in odločno in brezobzirno, ker v tej stvari zmaga samo radikalna stran, ker edino ona je opravičena.

2.) študirajte to vprašanje, da boste zamogli zagovarjati svoje nazore in odbijati napade in terorizem pivcev, klin s klinom!

3.) razširjajte med narodom protialkoholno slovstvo, zlasti agitirajte za «Piščalko».

4.) pristopajte k protialkoholnim organizacijam in snujte jih, kjer morete, dobivajte jim udov in somišljenikov.

Kedaj naj se opustošene vinogradske nasade na novo zasadi?

Vinograd obdelovati,
Slovenec mora znati,
Kdor delal prav ne bo,
Naj pije le vodo!

Kdor se hoče dandanes po nastopu trtne uši s pridom baviti z vinogradništvom, mora biti dobro poučen v umni vinoreji in v kletarstvu. Najbolj potrebuje te véde, kadar se namenja opustošene vinogradske nasade na novo s cepljenimi trtami zasaditi, kajti tu je pred vsem treba resno preudariti in preračunati, se bode li novi nasad obnesel in bode se li trud in glavnica v ta namen žrtvovana, obrestovala ali ne. Pri sedanjih razmerah ne zadošča modrovanje: če je vinska trta v tem vinogradu rastla in rodila pred nastopom trtne uši, bode i v bodočnosti, marveč mora se vprašati, bode li novo zasajen nasad dajal toliko iu takega vinskega pridelka, ki bode poplačal trud in povrnil stroške, koji so se v to svrhu naložili in zaradi tega je prvi pogoj za vspešno izvršitev tega gospodarskega podjetja, da si vsak vinogradnik pred začetkom presnovanja svojega opustošenega vinograda natanko načrta dela, ki ga čakajo in si napravi potrošnik, kolikor bode v ta namen izdal ter se ozira na vremenske vplive in kakovost zemlje. — Predočimo si v to svrhu najvažnejša dela od začetka, t. j. od pripravljanja opustošenega vinograda do tedaj, ko začne trs redno roditi.

Vsa dela se razdele na več let. — Na čas, ki ga rabimo, da opustošeni vinograd pripravimo sposoben za novo zasaditev, t. j., da vinograd na 70—90 cm globoko prerigolamo, da v njem speljemo potrebna pota in jarke, ki naj vodo deževnico ob nalivih odpeljujejo, da v strmih legah napravimo podzidja ter da slednjič zravnamo (planiramo) zemljo. Na to se začne zasaditev cepljenih trt na stalno mesto. Tu se zahteva, da raz-

črtamo vse svet v oddajenosti 1—1'3 m v četverokotniku, kamor se bodo trte sadile, da imamo pripravljenih zadostno število takih sort cepljenih trt, ki so legi in podneblju najbolj priporočljive, da jih zasajamo o pravem času in pravilno.

Za tem slede dela, ki jih moramo izvrševati, predno trs začne roditi. Ta so, in sicer *a)* v prvem letu: odgrinjanje pognankov, pozasajanje izostalnih sadik, okopavanje, mandanje, vežnja pogančkov in zavarovanje proti zimskim mrazom; *b)* v drugem letu: odgrinjanje, gnojenje, obrezovanje, okopavanje, pozasajanje izostalnih sadik, mandanje, vežnja mladik, trgatav in zavarovanje proti zmrzali; *c)* v tretjem letu: odkrivanje, obrezovanje, okopavanje, mandanje in vežnja pognankov, trgatav in zavarovanje proti zmrzali, in *d)* v četrtem in vsakem letu: obrezovanje, okopavanje, zatikanje kolov in vežnja, mandanje, vežnja pognankov, skrajšanje mladja, trgatav. — Med tem časom se mora trta i pravilno izgojevati in obrezovati ter se morajo izvrševati po potrebi po večkrat vsa ona dela, koja služijo v obrambo proti rastlinskim in živalskim škodljivcem (škropljenje, žvepljanje, zatiranje vinogradskega rilčkarja itd.)

Umevno je, da pri tolških in vsestranskih delih neugodno upliva, ako biva vinogradnik daleč od novega nasada, da se s tem vse delo neprimerno podraži, mnogokrat onemogoči. Istotako se stavi vse podjetje v nevarnost, ako v dotičnem okraju toča rada pobije, če zmrzal zgodaj v jeseni in spozno spomladi škoduje, ali če je zemlja slabe kakovosti. Posebno je vse te okoliščine uvaževati v krajih, kjer se dobe težko delavske moči in so delavci dragi. Združeni so torej z novim nasadom i prav obili stroški. Iz vsega tega sledi: Nove vinogradne nasade naj se zasadi le tam, kjer so dani ugodni pogoji, da se jih bode zamoglo oskrbovati po vseh naukih novega vinogradstva, kjer se ima tedaj ugodno lego, ugodno zemljo, kjer se ima na razpolago priporočljive in fine trte, katere rode le prav dobra vina. V ta namen je zlasti začetnikom v novem vinogradstvu priporočati, da se popred udeležje vsaj enega ali več vinogradskih tečajev, da marljivo prebirajo spise, ki to stroko obravnavajo, da imajo poleg tega še vedno zvedenca — moža, kojega morejo v sili ali v dvomu za svet vprašati in da so naročeni vsaj na en strokovni list, ki podučuje o tem. **Kjer pa se ne ozira na vse to, je pri sedanjih, primeroma nizkih cenah pridelanih domačih vin, katere bodo bržčas trajno ostale, zelo dvomljivo, se bode li trud in glavica v ta namen naložena, toliko obrestovala, da se izplača to gospodarsko podjetje, in tedaj je priporočati, da se to sploh ne izvrši.**

Iz mrtvaške knjige kralja alkohola za slovenske pokrajine od dne 26. marca 1898 dalje.

Prepis iz mrtvaške knjige leta 1903.

Slovenec št. 1. Z Vranskega poročajo, da so našli v Ločici v mali vodi vtopljeno 17 letno dekle Ivano Lebeničnik iz Zaplanine, fara Št. Gotard. Dekle je neslo domov špirit za žganje in se ga je napila. Hotela je steklenico napolniti z vodo.

Prim. list št. 2. Pred Božičem je umrl v Kobaridu neki Medved. Bil je pijanček. V cerkev ni šel nikdar. Zvečer je pil do 10. ure, drugi dan so ga našli v mrtvega v brlogu. Žganje ga je umorilo.

Prim. list št. 2. V Ljubnem v sav. dolini je prišel delavec Tomaž Gemel, ponoči vinjen domov. V postelji je pričel kaditi in pri tem zaspal. Drugo jutro so ga našli vsega opečenega in mrtvega.

Slovenec št. 7. Na Sladki gori pri Cmureku je 2. januarja živ zgorel brodar Anton Schof. Poprej se je nasrkal žganja. Pijan je zakuril peč in se vlegel v posteljo, ki je žnjim vred zgorela.

Slovenec št. 8. Natararica Franca Trtnik, 19 let stara, je za stavo v gostilni Jožefa Erjavca v Spodnji Šiški izpila $\frac{3}{4}$ litre slivovke (pristno jugoslovanske) ter se nezavestna zgrudila. V bolnišnici je umrla.

Prim. list št. 3. V Kobaridu se je v pijanosti ubil Jakob Stros. Padel je pijan raz stopnic, ko je šel spat.

Gorica št. 7. V Jelenju blizu Reke je izpil 20 letni Alojzij Skaron hkratu liter žganja. Drugi dan so ga našli v postelji mrtvega.

Slovenec št. 23. Blizu Glodnice v Krški dolini je zmrznil 55 letni bajtor F. Modest. Vzrok žganje. Nalezal se ga preveč (koliko je preveč?) in obležal na cesti.

Slovenec št. 30. V Rodici je ponoči od 6. na 7. februarja v potoku utonil 50 letni Martin Podberšek. Pijan je zvečer šel domov, ter zabredel v vodo.

Slovenec št. 43. 22. februarja popoldne je prišla mestna uboga Helena Šleibah v ubožnici v Vodmatu malo vinjena iz gostilne pri «Dalmatincu» Hotela je čez električno železnico. Voza ni videla, zvonjenja ni slišala, ker je gluhonema. Voz jo je vrgel na tla, da si je prebila črepinjo in umrla.

Gorica št. 16. V nedeljo 22. februarja je 23. letni mladenič Feliks Berlot šel nekoliko dobre volje (ker je zelo hvale vredno) šele pozno v noč iz Kanala v Radež. Čez nekaj dni so ga potegnili iz Soče (že zopet nesrečna voda!) Pri njem so našli denar in druge reči, ki je imel pri sebi.

Slovenec št. 56. Nagloma je po obilo zaužitem žganju umrl 33 letni Fr. Martinčič iz Hince obč. Dvor.

Slovenec št. 69. 25. marca so našli v Trbovljah v potoku truplo Marije Leber iz Loke. Prejšnji večer je pila v gostilni z možem. (Tako je prav, da ne pijančuje sam mož.) O pol 9. je šla domov brez moža, v pijanosti je brčkone padla v potok in utonila.

Slovenec št. 73. 21. marca so našli na potoku v Preblje pri Kotmari vasi mrtvega 55 letnega dninarja Jožefa Bruliha. Nasrkal se ga je bil do mokrega. V časih je spil do liter in pol žganja.

Slovenec št. 98. Velikonočni torek zjutraj so našli blizu Gorji nad Vrbo na prostem mrtvega 57 letnega mizarja T. Schreiberja. V ponedeljek zvečer se je vračal pijan domov. Obležal je v dežju in snegu.

Slovenec št. 98. Nagle smrti je umrl na Hrušici pri Jesenicah delavec Jakob Smalej. Zjutraj so ga dobili mrtvega na vrtu. Vzrok alkoholizem.

Slovenec št. 120. V dan Vnebohoda je padel v Trbovljah na Koroškem puškarski učenec Ferdinand Zechner v Kepa prepad in se ubil. Vzrok, ker so v treh izpili 1 liter žganja in niso pazili na nevarnost. (Alkohol namreč daje potrebno «korajšo»).

Slovenec št. 164. V Škofjivasi pri Celju so našli mrtvo na polju 38 letno delavko Marijo Vengust. Napila se je tako žganja, da jo je v pijanosti zadela kap.

Slovenec št. 168. V Ložu je 21. julija imelo nesrečno žganje že drugo žrtev letos. Ferd. Kete 35 let star, hud žganjepivec je padel po noči v pijanosti tako da si je razbil lobanjo in umrl.

Slovenec št. 73. 65 letni Janez Kuman iz Malega Vrha je 27. julija mrtev obležal na robu ceste. Prejšnji večer je spil 10 osmink žganja. Bil je znan žganjar.

Slovenec št. 182. Mrtvega so našli v hlevu Janeza Boštника v Dulah 47 letnega hlapca Tomaža Debevca. Žganje ga je zadušilo.

Slovenec št. 184. Dne 4. avgusta zjutraj sta v prazen voz vprežena vola pripeljala domov v Malo Lahinjo pri Dragatušu mrtvega gospodarja Janeza Bukovca z glavo navzdol pred desnim prednjim kolesom. Leva noga mu je bila zapletena v gornji del voza. Vinjeni Bukovec je najbrže že kmalo zvečer padel z voza, ter se je glava tako dolgo drsala ob tla, da je umrl.

Slovenec št. 193 V Radohi pri Ilirski Bistrici je v pijanosti padel delavec Jožef Štemberger iz Sabič, v vodo in tonil (o, ta voda!).

Slovenec št. 209. Vlak povozil je med Sinčevasjo in železno kapljo znanega žganjarja p. d. Prelesnika iz Obirskega.

Slovenec št. 211. Mrtvega so našli v Straži 76 letnega Franceta Skrajnerja iz Ivandola obč. Krško. Preobilna pijača je bila vzrok smrti.

Slovenec št. 222. Obdukcija je pokazala, da je Janez Rozman, znan kot star pijanec umrl vsled preobilo zavžitega žganja na otrpnjenu možgan. Tedaj ni bil umorjen.

Prim. list 44. Ubil se je te dni v Imenju pri Šmartnem neki Gašperin. Rad je pil žganje. Nalezal se ga je preveč in vsled tega nesrečno padel da je ostal mrtev.

Slovenec št. 258. Pri pokrivanju strehe v Vel. Kostrelnici je padel na tla in se hudo poškodoval krovcec Jožef Šušteršič. Bil je preveč udan pijači.

Slovenec št. 260. Na Spodnji Polskavi, Štajarsko, je stavil posestnik Janez Papež, da spiye v četrť ure sedem četrťink žganja. Dobil je sicer stavo, toda vsled preobilnega alkohola je umrl.

Slovenec št. 260. Smrtonosni padec v pijanosti. V gostilni pri M. D. v polji je padel Egid Marinko tako nesrečno v klet, da je umrl.

Slovenec št. 273. 24. novembra je našel orožnik v Bukovem potoku pri Škofjiloki utopljene 54 letnega dninarja Janeza Kumar. Prejšnji dan so ga videli popolnoma pijanega od žganja. (Ni dvoma, da je utonil v vodi!).

Slovenec št. 277. Alkohol je umoril 21 letnega Jožefa Omejec iz Gaberia pri Ljubljani. Vsled preobilega žganja se je na poti domov zgrudil mrtev.

Slovenec št. 282. Na Bregu pri Ptuju je umrl nagle smrti črevljjar Franc Popl. Ob 9. zvečer je še šival, ob 11. je bil mrtev. Bil je velik prijatelj žganja; še zadnji dan se ga je napil.

Slovenec št. 282. V Mali vasi pri Ježici so dobili 4. decembra v neki župi mrtvo beračico; baje je bila pijana.

Slovenec št. 297. V Mešah pri Šmohoru na Koroškem je utonil 75 letni užitkar Jakob Šteemfl. Ko se je ponoči pijan vračal domu, je padel v Belo.

Prepis iz mrtvaške knjige leta 1905.

Slovenec št. 1. Mrtvega so potegnili iz vode preteklo nedeljo v Ribnici nekega reveža znanega z imenom Mihec. Napil se je in zašel na drugi svet. (Vendar čudno, da največ smrtnih nesreč pri pijancih se zgodi v vodi.)

Slovenec št. 1. Utonil je v Srednji vasi v Bohinji krojač Janez Žmitek 29. decembra pozno domov grede iz krčme je pa v struge. Ker ga je imel preveč v glavi je onemogel in našel smrt.

Slovenec št. 1. Na sv. večer se je na Jesenicah ustrelil delavec Andrej Pesjak. Bil je strašno udan pijači. V pijanosti je posvetil samemu sebi.

Slovenec št. 3. Vsled preobilo zaužite pijače je v krčmi na Sušaku pri Reki umrl 28 letni Matija Kavčič iz Zagorja pri Postojni.

Slovenec št. 6. Pri Sv. Emi na Štajerskem je 7. januarja prišel Jožef Kovačič pijan domov in hotel ženo pretepsti. Sin je branil, oče mu je zagnal nož v trebuh, da so sinu čreva ven šla in je sin umrl.

Slovenec št. 7. Umrli so: 26. decembra Ivan Kopelj, pekovski pomočnik 35 let star, srčna hiba alkoholismus.

Domoljub št. 2. V ponedeljek pred Sv. 3. kralji izvlekli so pri Johanni žagi truplo utopljenega Pirnata iz Poljan. Že pred 4 tedni je bila njegova pot iz krčme v vodo.

Slovenec št. 21. Zmrzlega so našli v ponedeljak (25. januarja) Hajzeljnovega hlapca, roj. v župniji Timenica na Koroškem. Kakor vedno je tudi tu vzrok žganje.

Prim. list št. 4. Andrej Kenda star pijanec se je napil na Žagi žganja, domov grede v Bovec je obležal ter zmrznil. (Alkohol greje!)

Slovenec št. 24. V nedeljo 24. januarja je utonil in zmrznil 28 letni rudar Franc Čuk. Iz Črnega vrha grede, se je v dveh krčmah malo (?) napil omahnil v Idrico in utonil. (Seveda le nesreča; alkohol je nedolžen!)

Slovenec št. 25. Preteklo soboto 30. januarja popoldne so na Frednovem vrtu mrtvega našli Gregorja Žemva. Vzrok je žganje.

Slovenec št. 35. Mrtvo so našli 12. februarja zjutraj v Podgorju na Štajarskem v strugi nad žago 64 letno Marijo Hriberšek. V četrtek je bila še v krčmi, domov grede pa je najbrž zašla v Suhodolšico in se utopila. Pri sebi je imela še pol litra vina.

Prim. list št. 7. Vlak je povozil v Dornbergu lesnega trgovca Matija Repič, dne 8. februarja zvečer. (Dopisnik namigava da bi bila pijanost kriva nesreče. Po izjavi očividcev in vseh, ki so moža poznali, je gotovo bil alkohol kriv nesreče. Mož je ravno pritekkel iz kolodvorske gostilne).

Slovenec št. 39. Utonil je v Poljanšici 68 letni Janez Dolinar iz Črnega vrha; v ponedeljek zvečer je bil nekoliko vinjen v Poljanah; na glavi ima tri rane.

Slovenec št. 38. Utonil je v potoku Mlinšici v Dolu Fran Jakopič. Vzrok žganje.

Slovenec št. 51. Zmrznil je 28. februarja dninar Jožef Lisjak iz Češnjice pri Kamniku. Prejšnji dan se je opil.

Slovenec št. 57. Utonil je v Zihlavi na Štajarskem mizarški pomočnik Tomaž Verzel. Vinjen je padel v vodo.

Slovenec št. 59. Mrtvega so našli v hlevu g. Gabrijelčiča na Brezjah žganjarja Janeza Globočnik. Vzrok žganje.

Slovenec št. 59. Vsled preobilo zaužite žganja je umrl 26 letni Miha Urbanec. To je pri nas po novem letu že tretja žrtev nesrečnega špirta.

Slovenec št. 63. Mrtvega so našli v Dragomenu ljubljanske okolice 60 letnega Petra Smrtnika. Vzrok preobilo zavžito žganje.

Slovenec št. 81. V deželni bolnici je radi preobilo zaužite pijače (voda ni pijača) umrl urar Jožef Šunta. Na dvorišču hiše v kateri je stanoval, našli so ga nezavestnega.

Slovenec št. 88. V Mokronogu je umrl 5 in pol let stari kočarjev sin Nikolaj Boriera, ker mu je nekdo dal piti žganja.

Slovenec št. 99. Mrtvega so našli 27. aprila v gradu Rakovnik okraj Litija 40 let starega žganjarja Franceta Groznika.

Slovenec št. 104. 26 letni Janez Beton iz Primskovega pri Kranju je močno vinjen šel čez železen most čez Kokro. Začel je telovaditi (ker je bil namreč korajžen), ter padel v globočino. Žalosten slučaj žganjepitja.

Slovenec št. 107. V Starem trgu je 5. maja utonil v neki luži kovač Anton Avsec iz Pudoba. Od žganja omamljen je padel ob kamnih čez vodo, ter se deloma ubil, deloma utonil.

Slovenec št. 107. 6. maja se je ubil v Starem trgu star pijanček Zulc. Od alkohola prevzet je padel, zadel z glavo ob skalo, dobil težko rano, ter kmalo umrl.

Slovenec št. 109. Mrtvega so našli v Loki pri Mengšu mešetarja Jožefa Seseka. Vzrok žganjepitje.

Slovenec št. 112. 16. maja je gorenjski vlak povozil 29 letnega Miha Markoviča iz Okroglega, ki se je pijan vračal iz vasovanja.

Slovenec št. 111. Tobačno delavko Cecilijo Verdir na Glincah so 8. maja našli mrtvo v njenem stanovanju. Zadel jo je kap, ker se je preobilo napila špirita.

Domoljub št. 10. V Savi je utonil 17. aprila Janez Hočevnar, hlapec na Jesenicah. Vzrok nesreče je alkohol.

Slovenec št. 116 V pijanosti je utonil v Trziču usnjarski pomočnik Ivan Drmota.

Slovenec št. 182. Na Mostiču na Koroškem je utonil sedlar J. Poganičnik. Vzrok žganje.

Slovenec št. 199. Pri Beljaku je 22 letni hlapec Alojzij Bergant iz Jesenic v dušku izpil vsled stave 1¹/₄ litra žganja. Nato še par vrčkov piva. Čez pol ure je bil mrtev.

Slovenec št. 202. Ubil se je 4. septembra ponoči v Ljubljani na Bregu 24 letni trgovski pomočnik Franc Budan iz Žužemberka. Prišel je vinjen domov, ter je z mostovža v II. nadstropju padel na dvorišče, kjer je obležal z razbito glavo.

Gorica št. 75. 15. septembra je padel pod voz pijan voznik Martin Devancer iz Vipolž. Pijan je spil še liter vina, pa hotel še piti.

Slovenec št. 228. 30 letni železniški delavec Anton Černuta iz Bovškega je vinjen kadil v postelji. Opeknel se je po prsih in nogah tako, da je umrl. To se je zgodilo v Tolminu dne 1. oktobra.

Slovenec št. 228. Janez Matinčič iz Vrhnike je vinjen padel pod most pri Markovcu. Našli so ga mrtvega 4. oktobra.

Slovenec št. 236. V pijanosti se je ubil Janez Marinčič 3. oktobra v Starem trgu. Od žganja omamljen je padel pod cesto, ter zlomil tilnik. Ta je že tretji žgajepivec pri nas, ki je nesrečno končal.

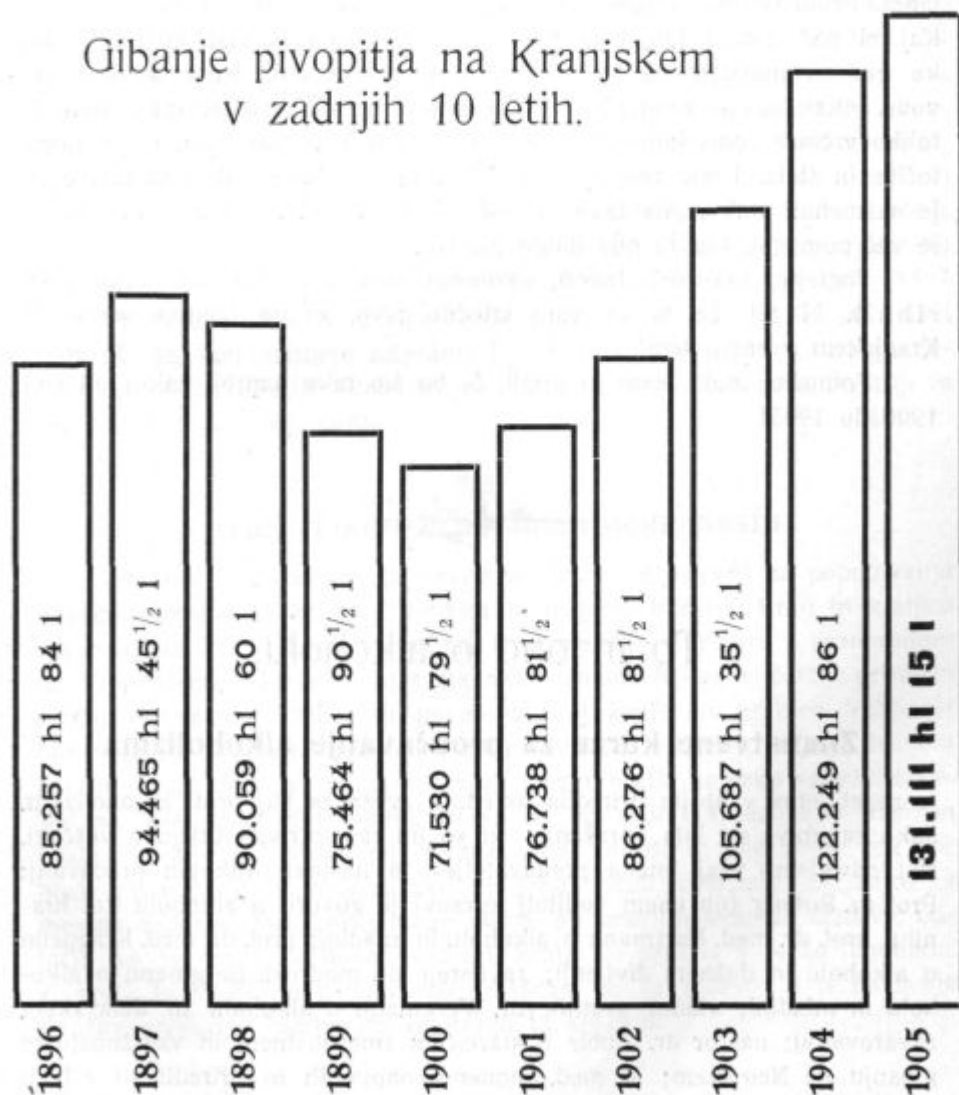
Gorica št. 91. V Soči je utonil pri Sv. Luciji pijanček Ivan Manfreda; peljal je na vozičku moko. Ker je bil pijan je zavezil v Sočo, ter utonil.

Slovenec št. 290. Miha Baloh, bajtar iz Golice je spil pri Vrankarju v Črnem vrhu pri Kamniku pol litra žganja. Po noči se je zvalil s klopi. Bil je takoj mrtev.

Slovenec št. 291. Dninar Peter Pinter v Trbovljah je izkopal grob. Šel v pol ure oddaljeno vas po mrliča. Napil se je žganja tako, da je obležal in v pijanosti umrl.

J. K.

Gibanje pivopitja na Kranjskem v zadnjih 10 letih.

Nazorni nauk.

Gospa X. je bila šla s svojim sinom v vseučiliško mesto, ne da bi kot kaka moderna dama študirala, marveč, da bi svojega sina marsikakih nevarnosti obvarovala. Sin je materi zaupal, razmerje je bilo prav prijateljsko. Hans pa je hotel poskusiti tudi dijaško veselje. V pondeljek pride pozno domu in drugačen kot sicer. «Hans, koliko si včeraj pil?» se je glasilo vprašanje drugo jutro. «Osem vrčkov, mati.» «Dobro, sinko.» — V torek je bilo zopet treba iti v gostilno. «Hans, koliko jih je bilo?» «Mama, samo šest.» — In tako je šlo cel teden brez očitanja in zmerjanja. Pride nedelja. «Hans, bali malo v kopalno sobo, boš nekaj videl!» Kaj bi pač moglo biti posebnega v kopalni sobi, se čudi gospod dijak, ko gre za materjo, pa ne vidi ničesar kot kopalno bano skoro polno vode. «Kaj pa je vendar?» vpraša sinko. «Vidiš, mladec moj, tukaj je toliko vrčkov vode, kolikor si izpil piva ta teden. Vsako jutro sem sama točila in štela. Ubog tvoj želodec, ki je vse popil.» — Bolj prisiljeno se je nasmehnil sinko, pijančeval pa od takrat ni več. Nazorni nauk materin je več pomagal, kot bi bila dolga pridiga.

Poglejte, kranjski Janezi, zgoranjo tabelo, in izračunite kolikoršen ribnik bi bil, če bi se vani iztočilo pivo, ki ga izpijete samo na Kranjskem v enem letu!

Pomislite tudi, kam bi prišli, če bo šlo tako naprej, kakor od leta 1900 do 1905!

To in ono o alkoholu.

Znanstvene kurze za proučavanje alkoholizma

je zopet letos v aprilu priredila osrednja zveza za boj proti alkoholizmu. Jako zanimiva so bila vprašanja, ki so jih razmotrivali priznani veščaki. Naj navedemo vsaj imena predavateljev in naslove njihovih predavanj: Prof. dr. Rubner (ob enem voditelj kurzov) je govoril o alkoholu kot hranilu; prof. dr. med. Hartmann o alkoholu in mladini; prof. dr. med. Kraepelin o alkoholu in dušnem življenji; ravnatelj dr. modrosl. Bergmann o alkoholu in mladini; vladni svetnik dr. Wergmann o alkoholu in delavskem zavarovanju; pastor dr. Stuble o starejšem zmernostnem in vzdržnostnem gibanju na Nemškem; dr. med. Laquer o napravah in prireditvah v boju

proti alkoholizmu; dr. med. Liebe o uplivih alkohola na notranje organe; dr. med. Ploetz o alkoholu in higieni plemen; dr. med. Juliusburger o alkoholu in kazenskem zakonu; mestni svetnik Kappelmann o stroških, ki jih imajo občine vsled alkoholizma.

A. J.

Zveza abstinentov med švedskimi dijaki

je praznovala letos 1. majnika desetletnico svojega obstoja (Primeri 6. št. Piščalke str 189), Posebno veselo znamenje je, da se je število članov v zadnjih petih letih nenavadno hitro pomnožilo. Leta 1901 je bilo v zvezi združenih 30 društev z 950 člani, letos spomladi jih je bilo že 8180 v 156 krajevnih društvih. Med temi so 4 dijaška društva z 607 člani. Na vseh 93 švedskih gimnazijih so društva abstinentnih dijakov skupno z 2358 člani. V semeniščih se je več nego polovica dijakov pridružila svezi.

Tudi na višjih dekliških šolah je zanimanje prav živo; ne manj nego 50 društev z 1673 članicami deluje za dobro stvar. Razen tega so krožki na tehniških šolah, na ljudskih visokih šolah in drugih učiliščih.

Enako veselo se razširja abstinenco gibanje med srednješolsko mladino v Švici. Zveza abstinentnih dijakov «*Helvetia*» je štela 1897 šele 76 članov, letos v aprilu že 240 v 16 sekcijah. — In pri nas?! *Defficile est, non scribere satyram!* Pa našla se bo že kmalu prilika ne- nekoliko bližje osvetliti «*cof*», ki gospoduje v naši «napredni» Avstriji in posebe še v naši ožji domovini.

A. J.

Kralj Hakon v abstinentnem mestu.

Zanimiv dogodek se pripoveduje, ki se je pripetil na popotovanju novega norveškega kralja Hakona in njegove kraljice. Kralj in kraljica sta obiskala Staenkjaer, majhno, lepo mestece, štiri ure s parobrodom od Trondhjema oddaljeno, kjer sta bila kronana. Njima na čast je priredilo mesto slavnosten banket in povabilo nanj kralja in kraljico. Vabilo je bilo sprejeto in obed bi se imel vršiti v nekem majhnem a jako čednem hotelu. Toda naenkrat so se spomnili mestni očetje na neko veliko težavo. Vsi so bili strogi abstinentje, to so se pa spomnili, da bosta kralj in kraljica želela pri obedu piti kupico vina. Seveda bi bilo zoper vse njihovo prepričanje in načela, ako bi jima kupili vina ali šampanjca za mestne denarje. Tega niso mogli storiti po pravilih svojega društva, odločili so se torej, da bodo postregli kralju in kraljici s svežo limonado. K sreči je zvedel nek premožen meščan za to težavo in je na svoje stroške preskrbel šampanjca za kralja in kraljico.

Galicija.

Lvovski nadškof dr. Jožef Bilczewski je naročil letos svoji duhovščini, naj zahteva od otrok obojega spola, ki pojdejo k prvem svetem obhajilu, obljubo, da se bodo vzdržali žganih pijač do 20. leta, od dečkov pa še posebej, da se bodo vzdržali tobaka do 18. leta.

V Krakovem se snuje društvo abstinentov od tobaka. Na poziv lista *Przcpzłość* se je oglasilo takoj 25 moških.

Na shodu poljskih abstinentov v Tarnovu se ni samo pridno delalo, ampak tudi veselo zabavalo. Igrala se je gledališka igra «Knajpe» v dvorani «Sokola», v prostorih tarnovskega abstinenčnega društva so priredili otroci abstinentov veselo zabavo. Shod je bil izborno prirejen. Staropoljska gostoljubnost tarnovskih abstinentov je vsem gostom ostala v najlepšem spominu.

V Levovu se je storila ravnokar prva abstinenčna gostilna v ulici sv. Tomaža nasproti vseučilišču. Vše prvi dan je imela 180 gostov.

Rusko.

Na Ruskem rodi revolucija včasih jako čudne pojave, ki so tujcu le težko razumljivi. K takim prikaznim gre šteti tudi, da se obračajo cestne demonstracije — zlasti v kraljestvu Poljskem — v prvi vrsti zoper žganjarne in hiše strpnosti. Da bo to lažje razumljivo, pripomnimo sledeče: Na Ruskem je državni monopol za žganje, to je samo vlada sme kuhati in razprodajati žganje. Razume se, da potem vlada abstinence nima rada, ker vleče iz žganja lepe dohodke. Radi tega pa tudi napadejo in ropajo revolucionarji radi žganjarne, da uničijo državi vire njenih dohodkov. — Potem na Ruskem, dokler ni bilo ustavnih svoboščin, ni bilo nobenih društev, nobenih shodov itd. Človek se ni mogel pečati niti s politiko, niti s kakšnimi drugimi javnimi zadevami, celo zadeve, kakor «podpora stradajočim» je hotela voditi izključno vlada po policiji. Če je bilo vsako javno delovanje nemogoče, ni zasebnemu človeku preostajalo drugzega, kakor da je ubil prosti čas z uživanjem, s pijančevanjem, s spolnostjo itd. Napadi na hiše strpnosti in na žganjarne so torej obenem tudi plamteč protest naroda proti vladnemu sistemu.

V Varšavi so uporniki napadli celo vrsto nesramnih hiš in jih popolnoma razdejali, prebivalce pa pregnali na ulico. Policija je bila proti razgrajajem brez sil. Podobno je bilo z žganjarnami. Tega za danes en slučaj.

9. rožnika je priredila P. P. S. (poljska pertja socialistična) demonstracije zoper žganjarne, kot protest proti temu, da se je uvedlo v kraljestvu vojno stanje. Množica je razbila ob tistem času 25 žganjarn, pobrala iz blagajnic denar, razbila steklenice, zažgala žganje. Škode je bilo nad 10.000 rubljev = 25.000 kron.

L.

Protialkoholna knjižnica.

Fr. Avsec: Proti alkoholu brez dvoma! Založilo društvo «Abstinent» v Ljubljani. Natisnila katoliška tiskarna. Strani 16, cena 10 vinarjev.

Društvo «Abstinent» je pričelo izdajati «Protialkoholno knjižnico». Kot prvi snopič je izšla gori navedena brošura o priliki prvega slovenskega protialkoholnega shoda v Ljubljani.

Vže samo misel izdajati protialkoholno knjižnico, moramo pozdravljati z navdušenjem. Za boj proti alkoholizmu moramo najpred ustvariti slovstva, mnogo in raznovrstnega slovstva, več kot bi se ga dalo uvrstiti v predale naše «Piščalke». Poleg tega je «Piščalka» omejena na gotov krog občinstva, ki se živeje zanima za protialkoholno vprašanje. Mi moramo imeti pa tudi slovstva, katerega lahko v masah mečemo med narod. Piščalke si ne naroči vsakdo, marsikdo bo pa raje pri posebni priliki vrgel groš za brošurico, ki mu v kratkem podaje bistvo našega vprašanja.

Prvi snopič je bil srečen začetek podjetja. Sicer naj nikdo ne pričakuje, da bo našel v njem razpravo o celem alkoholnem vprašanju. Ono ima jako mnogo raznovrstnih strani in se ne da obravnati od vseh v majhni knjižici, niti v eni sami veliki knjigi ne. Naša brošurica se ne dotakne socialne in gospodarske strani, tudi etično in estetično stran alkoholnega vprašanja pušča popolnoma izvenmar. Peča se torej izključno z naravoslovno in zdravniško stranjo alkoholnega vprašanja. Da, niti od te strani ga ne obravnava celotno, ampak samo z fiziološkega stališča. Škodljivi vpliv alkohola na potomstvo, na duševne in telesne zmožnosti itd. izpušča popolnoma. Peča se samo z vprašanjem: Ali je alkohol hrana? — In odgovor je odločni ne! In prav tako, da si je pisatelj tako ozko določil svoje stališče. Ako bi hotel govoriti o vseh straneh alkoholnega vprašanja, povedal bi o vsaki samo nekaj fraz in nič več, ako bi pa hotel o vsaki res kaj dokazati, napisati bi moral precejšno knjigo, ki bi se ne dala v večji množini vreči med narod. Torej boljše, da se izbere ozko, tesno omejeno polje, tako, kjer vlada največ predsodkov in ki nam mora služiti za podlago daljšega delovanja. In to so slabi fiziološki učinki alkohola. Dokler je ljudstvo prepričano, da služi alkohol v hrano, je zaman vsako govorjenje zoper njega. Pokažite mu na slabe socialne posledice: «Jaz imam hvala Bogu toliko, da si ga lahko privoščim, kolikor mi ga dobro stori,» odvrne on. Pokaži mu slabe etične in estetične posledice: «Pijanec je pa res grd,» reče on, «ampak hvala Bogu, da jaz nisem pijanec». Da je pa sam sokriv splošnega socialnega alkoholizma, tega ne premisli. Nedavno sem doživel slučaj, da je v moji navzočnosti nek drugače jako dober, krščanski mož svoji majhni hčerkici nesel k ustnicam kupico vina: «Na pij!» In dekletce je pilo, pilo. V istem

hipu mi je pa tožil čez najstarejšega sina: Tako priden fant, pošten, razumen, delavec da mu ga ni para, a vse zapije, žganje ga bo končalo. «In tole vaše dekletce tudi, saj jo vzgajate sami k temu z besedo in z vzgledom,» odvrnem jaz. On me debelo pogleda: «Ne, jaz jo učim že z malega, naj pije po pameti kakor jaz,» reče on, «da bo bolj močna in zdrava.»

Najpred je treba ljudstvu dopovedati, da alkohol ni hrana, ampak zabava. Potem mu bo takoj jasna tudi etična in socialna stran te zabave.

Dan sprave. Ljudska igra s petjem v štirih dejanjih. Proti pijančevanju. — Spisal Zvonimir Maks. Cena deset novčičev. Trst 1905. Strani 78.

Naše slovstvo raste kar iz tal. Celo nekaj dramatičnega protialkoholnega slovstva imamo vže. Vže lansko leto nam je naš vroči Trst podaril pod gori navedenim naslovom ljudsko igro, ki bi se dala dobro rabiti na odrih naših izobraževalnih društev. Našim somišljenikom jako priporočamo, da se pri izbiri iger ozirajo na njo.

Gori! Pomagajte! Ali alkohol in nikotin. Zapeljanim in dobromislečim v premislek. F. Š. Narodna tiskarna v Gorici, 1906. Strani 68, cena 20 vinarjev.

Ravnokar nam je prišla v roke gori navedena knjižnica v živo rdeči obleki. Ne vem zakaj se nekateri tako boje rdeče barve naših publikacij? Pravilo, da jim preveč kriči! — To mi ravno hočemo, da bi kričalo, žvižgalo, pretresalo.

Razgrajanje pijancev, ki po cele noči ne dajo mirnim sosedom pokoja, oglušajoči huronski krik iz krčm, to ne kriči nič! Raztrgane postave, prepadeni, na pol živinski obrazi pijancev, to ne kriči nič. Nesrečne žene, časno in večno, telesno in duševno nesrečni otroci in sirote, to ne kriči nič! Ogromne številke uničnega narodnega premoženja, nešteto nesrečnih žrtev alkohola, to ne kriči nič! Vse to vas pusti hladne. — A rdeča barva naših brošuric vam vže preveč kriči! A mi bomo kričali dalje, da bo odmevalo širom naše domovine. Gori navedena knjižica je odmev izpod solčnatega goriškega podnebja. To sicer ni napev naše «Piščalke», neznan pisatelj je sicer v teoriji popolnoma naš, a v praksi se boji iz nje izvajati logične posledice. Opeva vse škodljive učinke alkohola popolnoma po notah «Piščalke», slednjič si pa ne upa povedati, da je logična posledica tega — abstinenca, ampak priporoča: «V prvi vrsti moramo paziti na zmernost, kajti prekoračimo li njene meje, občutimo kmalu slabe nasledke.» — Mi sicer ne obsojamo nikogar, kdor je v resnici zmeren, to je, kdor pije alkohola samo toliko da mu malo ali celo nič ne škoduje. Toda mi ne moremo narodu splošno priporočati zmernosti, kot sredstvo zoper alkoholizem, 1. ker nam ne more nihče dokazati, čemu je potreba piti, če tudi le zmerno in 2. ker je pri današnjih socialnih razmerah

splošna zmernost nemogoča. Tudi nekateri drugi stavki se nam zde kočljivi. N. pr.: «Žganje je koristno samo kot zdravilo. — Ko si se vtrudil in opešal, se smeš z eno čašico žganja okrepčati in osvežiti — ali ne naprej.» Mi ne mislimo tako, ampak žganje smeš rabiti n. pr. za zdravilo kadar te modras piči ali kaj tacega, kadar si pa lačen in žejen in truden, se odpočij, najej in napij mleka ali vode.

Toda, dasiravno je v nekaterih potezah knjižica premalo dosledna in odločna, jo moramo vendar toplo priporočati in lahko rečemo, da spada ona k najboljšim protialkoholnim spisom v slovenskem jeziku. Pisatelj, najbrže kak ljudski učitelj, sicer ne dela z nobenim posebnim učenjaškim aparatom — citira le «Dom in Svet,» Slomška itd., vidi se mu tudi, da je znan s «Piščalko», novega ne podaja nič, toda piše jako poljudno, lepo pregledno in prepričevalno.

Radi tega je knjižica jako pripravna, da se razširi med ljudstvom in vpelje zlasti v šolske, ljudske in farne knjižnice itd. Začetnika bo vsodbujala do daljnega premišljevanja in študiranja, a tudi, kdor je čital o tem predmetu vže druge knjige, bo z veseljem prečital to brošurico radi njene lahke in prijetne pisave in jasnega pregleda. Radi nizke cene jo lahko naši somišljeniki spravijo v večjem številu med narod.

OLGA KOBILANJSKA.

ZEMLJA.

Povest, prevedena iz maloruščine.

(Dalje.)

Ni mu bilo mogoče jeziti se na njega. Bil je vedno veliko bolj muhast kakor «levi» in požrl bi ne vem kaj. Steno je lizal, ako so jasla pred njim bila prazna. . . .

Žival je gledala z živimi očmi pred sebe in mlela pridno z gobcem, on jo je pa pogladil pod vplivom necega naglega, toplega ganjenja, ki ga je napalo. Tudi ona jih boče ljubila. Kdo bi jih pa tudi ne ljubil! . . . Oh, da bi vže enkrat prišlo do tega! . . .

Nato je vzdahnil in se obrnil z licem k zemlji. Pred njim se je razgrnil čas neke bodočnosti, ki je kot zemlja težko ležala na njegovi duši in jo zalila, kakor s črno bolestjo. . . .

Služkinja v graščinskih sobah ni vedela, kako se je zgodilo, da je naenkrat sin Ivana Fedorčuka, Mihajlo vstal pred njeno dušo. Mislila je ravno o tem, zakaj cveto spomladi drevesa, zelene polja in lastovka prileplja gnezdo. Pripetilo se je, a kadar se je pripetilo, da ga je zagledala od daleč ali od blizu, zgodilo se je v njeni duši nekaj, česar si ni znala razložiti.

Vedela je, da je bil dober za njo in ne tak kot drugi. Bil je bolj bogat, kot drugi kmečki sini, toda vkljub temu je govoril z njo, kot s svojo vrstnico. Kadar je prosil žvepljenk ali vode ali kadar je vprašal če je gospod doma, bil je vedno zelo prijazen. Nikdar se ni spuščal z njo v šale in ni govoril praznih besed. Hrepenenje po njem je naraščalo v njej vedno silnejše, postajala je vedno bolj otožna. Ona ni bila več otrok, imela je že dvajset let. Ni bila ne gluha ne slepa. Vedela je, da ga je ljubila.

Kakor zločin, skrivala je to v svoji mladi, otožni duši, ne vedoč, kaj s tem početi, in kopala je svojo ljubezen po noči v svojih solzah... K vedežnji se je bala iti, kaj ji bo pa povedala? Saj je bila ona sama revna služkinja, on je bil sin bogatih starišev...

Postala je tako resna in otožna, da so ljudje, ki so ji bili blizu, to opazili. Sama še ni mislila na to.

A njena mati in brat sta vedno grozila in grozila, da jo omožita z grbastim sosedom. On je imel hišo, živino in polje... in bil je, kot so rekli, dober človek...

Neopaženo ulegla se je poteza boleti okoli njenih mladih, nedolžnih ustnic.

Bilo je necega večera v malem srpanu.

Ana je hodila do žene starega Onufrija po gobe in se sama vračala domov. Njihova hiša je stala pod graščinskim gozdčičem in ozka stezica je peljala od nje čez polja poleg pristave Ivonjike do vaške poti. Bilo je pozno. Prečudni, jasni, tihi večer. Nebo z nenavadno izločeno globino je bilo posejano z zvezdami, a med njimi mesec, žareč in svest zmage. Daljava je bila mila in jasna in nad polji, po katerih je pela vlažna rosa, je bilo, kakor da bi jih pokrili srebrni pajčolan.

Njiva z ajdo se je razgrinjala v nežni belini poleg visoke in bujne rži, a tam v daljavi so se bliščale kaplje rose, kakor da bi ostale na rži in na pšenici zadržane solze mesečnega svita. Tuintam se je dvigala z mokrejših mest lahna, prozorna senca. Globoka tišina je vladala povsod, samo črvički so si klicali eden drugemu in oživiljali na daleč in na široko. Poleg tega — nobenega zvoka. Vse je stalo nepremično, ponosno, pilo pokoj noči, ki se je bližala s počasnim korakom in omamljala vse s čarobnim mesečnim svitom.

Ana je šla pospešno po ozki stezici, ki se je vila skoraj nevidno med ponosno ržjo. Rž ji je segala skoraj do prsi in bila tako lepa in bujna; takšne vže davnej niso videli na njivah te vasi. To je bilo žito Ivonjike čez katero je šla po stezici in katero je od časa do časa pogladila po vrhu z roko, kakor da bi jo pritiskala k sebi.

Bila je resna kot po navadi. A tam pri starem Onufriju je čula razne novice. Pripovedoval je, da je onega dne prišel k njemu Ivonjika in hotel kupiti eden panj, toda Onufrij ga ni prodal; on ne prodaja, rekel je, nikomur svojih čebel, ker svoje čebele ima le za sebe; njemu je pripovedoval Ivonjika, da so pri njemu doma vsi potrti da se Mihajlo vže odpravlja v vojake in da je on, Mihajlo, jako pobit.

Neprenehoma si išče dela. Zdaj vzame v roke to zdaj ono. Zdaj gre na polje, zdaj se se suče okrog živine in okrog čebel. Potem popravlja spet kaj okrog plota, da bi ga nevihta in sneg po zimi ne podrli, potem popravlja spet jarke po poljih, da bi se v deževnem času zemlja preveč ne napojila z vodo, potem vzame spet sekiro v roke . . . Vse hoče pustiti očetu v redu, kadar pojde, ker . . . morda se nikdar več ne vrne. A Marija plače, da bo treba kopati vodnjak za njene zolze . . . Toda vsi so neumni — rekel ji je Onufrij. — On je bil v Italiji, na Dunaju in vrnil se je s častjo domov. Toda vsi ljudje v tej vasi so bedaki — tako je odgovoril Ivonjiki na vse njegove tožbe.

Ona se je zamislila na to, kako bo, ako gre mladenič. V njeno resno dušo se je vže zdavnej zarila bolest ločitve in naraščala vedno bolj. Znala je vže oddavna, da je moral iti; znala hitrej kot vsi drugi. Pri graščaku, kjer so družino Ivonjike ljubili in spoštovali, govorili so nekoč o tem, da mladenič ne bo in ne more biti oproščen in bode moral odslužiti pri vojakih svoj čas. Toda stariši niso vrjeli in so vedno poskušali rešiti sina ne kakoršenkoli način. Sedaj so se pa prepričali, da so tam resnico govorili. Ž njim samim ni govorila o stvari nikdar. Sedaj je prihajal precej mnogokrat k gradu. Pred dvema tedni je prinesel od svojega očeta medu gospej v dar. Dal ga je nji in ona ga je nesla v sobo. Ko je pa hotela desko pomiti in jo njemu nazaj dati, rekel je:

— Pusti to! (Tikal jo je, čeravno je bila revna služkinja.) — To bodo vže doma naredili! Kaj pa ti delaš. Ana, in kako se imaš? Jaz grem pojutrišnjem na sejm na Petra v mesto. Hočemo prodati eno kravo in kupiti mlade junčke. Kaj naj pa tebi od tam prinesem?

Pri tem jo je prijel za roko in iskal njenega pogleda. Žareč plamen jo je takoj obsul in ona mu je takoj iztrgala roko. Gotovo se je šalil. Tako sprašujejo navadno, kadar gredo na sejm. Samo njena duša ni mogla iti na to šalo in ona je odgovorila skoraj osorno: — Kar hočete!

— Jaz ti prinesem lep prstan! — rekel je boječe.

Nato je prišel nek sluga v kuhinjo in on se je oddaljil brez besede.

Zdaj je bilo že po Petrovem sejmu. Ona je samo slišala — stari Ivonjika je bil skoraj vsacega družega dne pri gospodu, ljubil je vse kot očeta in mater, — da so prodali svojo najlepšo in najdražjo kravo in da je Mihajlo plakal po nji. Toda morali so jo prodati — pripovedoval je — ker se ni mogel s preštevilno živino spustiti v simo. Za vse to je potreba nadzorstva in dela, a on sam ne more skrbeti za vse, kakor je potreba. Sicer mu pa bo potreba denarja in Mihajlo ga bo pri vojaki tudi potreboval.

Povsod je srečevala njegovo ime, slišala kaj o njem, slišala kako so ga hvalili vsi in povsodi... Oj, Bože, naj vže bo, kakor Bog hoče! Svoja osodo je zamogla izročiti samo Bogu. Povsod je gledalo nekaj otožnega, toda je vže njena osoda bila takšna...

Povesila je glavo in pospešila korak. Bilo je že pozno. Nastala je trda noč.

Ozrla se je okrog, a nikjer ničesar, le polja in polja, le nebo in zvezde. Tam daleč na eni strani, kamor je bila namerjena, belile so se, zaslanjene deloma od vrtnega drevja, stene kmečkih koč, a popolnoma daleč na lahnem pogorju dvigala se in med vrhovjem starih lip graščina.

Morala je še iti čez celo njivo rži Ivonjike, potem čez deteljo, nato iti mimo hiše Dokije in šele potem pride na stezo, ki pelje do graščine.

Blizu nje je zakričala prepeljica, ki se je skrivala v rži, nato ji je zletela skoraj pred licem; murenčki so cvrčali, zdelo se je, da čisto okolo nje, a ako bi se hotel kdo ozreti za njimi, pogledati jih tam, odkoder je zvenelo njihovo cvrčenje, prihajalo je takoj spet z družega mesta. To je bila njihova skrivnost, s katero so dražili nočne popotovalce.

Naenkrat se je dvignila nedaleč neka postava, delila previdno z obema rokami ponosno stoječe morje žita in šla naravnost k nji. To je bil Mihajlo.

Ona se je prestrašila. Prikazal se je pred njo, kakor da bi iz zemlje vstal. Njeno srce je podlegalo mogočnemu vplivu nepričakovanega trenotka in ni se ga moglo osvoboditi.

— Dobri večer, Ana! — rekel je presrčno, vzela klobuk z glave, ter ji podal roko.

— Odkod se vračaš tako pozno?

— Od Onufrija z gobami! — odgovorila je plašno kakor otrok s trepatajočim glasom.

On je molčal trenotek in gledal na njo. Stala je pred njim temna ravna, obdana od visocega žita kakor smreka. Njena glava je bila povešena nizko na grud, a roke spuščene navzdol. Noč je bila tako lepa in jasna, tako mirna in tiha, nič razven cvrčanja murenčkov....

On je videl jasno njeno glavo in njena otožno zakrojena usta.

— Ana! — začel je vznemirjeno! — Glej na mene! Jaz sem vedel, da si ti šla k Onufriju. Čakal sem in gledal celi čas za teboj.... hotel sem govoriti s teboj.

Ko je to spregovoril, je položil obe roki na njene rame, pri tem se je oziral bojzljivo za sebe. Tudi on je bil sramežljiv in plašen; nikdar v življenju ni govoril še tako k deklici. Ko je zdaj prvič to storil, ni verjel celo tišini noči in molčečim njavam.

Ona je pogledala nanj in takoj pobesila oči. Cela sila njegove prikazni je prišla nad njo in jo premagala popolnoma. K temu se je pridružilo čudno vznemirjenje, ki ji je zaprlo usta.

— Ana — nadaljeval je nežno in jo vlekel bojzljivo k sebi. — Ti molčiš tako, kot da bi jaz hotel tebe tepsti: morda radi tega, ker greš čez moje polje? Po tej stezici hodi lahko vsakdo, kdo hoče. Ti hodiš pa lahko desetkrat več kot drugi, če hočeš! Jaz bi ti postljal to stezico z najlepšimi preprogrami moje mame. Jaz te ljubim!

Ona je pobledelela, pogledala nanj debelo z ginjenimi očmi in molčala dalje. Sreča je bila tako velika, a tudi tako nepričakovana, da je bila brez sveta in ni vedela, kaj povedati.

— Jaz te ljubim, Ana že od zdavnaj! Ti si tako lepa in dobra! Hočem vzeti tebe za ženo, samo tebe! Samo tebe, edinico! Ti mi moraš povedati, če hočeš in če me ljubiš?

Omamljajoča sila je padla z njene duše. Ona mu je ovila vrat z rokami in obvisela na njem.

— Ti me ljubiš? — zašepetala je znovič. — Me ljubiš, Mihajlo? Jaz nisem znala tega! Jas sem tako revna... Jaz nimam ničesar... Jaz nimam polja.... Toda jaz te ljubim....

— Jaz ne vprašam po polju, kukavičica....

— Toda jaz te ljubim..... veš?...

Poljubila sta se.

S celo silo, ki ji je bila lastna, prebila se je njena globoka ljubezen s celo močjo mlade, samo tu in tam od kulture zadete duše razlila se zdaj in razigrala se je glasno. Postala je sama ljubezen, vsa prevzeta onega nadsilnega, doslej vedno le bojzljivo skrivanega in tajenega čustva.

Toda tega, kar se je zgodilo, skoraj ni bilo mogoče verjeti. Najpridnejši, najlepši mladenič v vasi in za katerim so vse najraje pogledale, jo ljubi. Njo, ki nima skoraj ničesar, ki je uboga in vedno izpostavljena srdu matere in surovostim brata, za katero se ne briga nobeden mladenič v vasi, ki ni na svetu za nobenega, kakor za ljudi, ki ji dajejo kruh.

— Jaz sem se v nočeh toliko naplakala! Samo Bog to ve! — zašepetala je tiho in skrila sramežljivo glavo na njegovih prsih.

— Čemu, dragica? — vprašal je in gladil njene črne, v mesečnem svitu se bliščeče lase in jo stiskal k sebi, kakor otroka.

— Ker je tako! Kako bi ne plakala? Vse je bilo tako otožno! Jaz nimam niti koščeka zemlje niti denarja. Moje srce je nekaj spodjedalo, kakor črv. Jaz nisem znala niti da ti mene ljubiš niti da —

— Niti da hočem vzeti tebe za ženko? — dokončal je on stavek in se nasmehnil. — Toda zdaj že veš! Zdaj ti ni več treba plakati! Preženi žalost in vzemi mesto nje mene! A kader te bo zopet kaj težilo na srcu, pridi in poljubi mene! Dokler sem še tu, poljubi mene! Dokler sem še tu

— In dokler morem jaz še po svetu hoditi, Mihajlo — odvrnila je in ga objela strastno za vrat in nastavila z nepopisljivo odkritosrčnostjo mlade, nedolžne ustnice za poljubec.

— In dokler jaz živ po svetu hodim! — odvrnil je on z globoko ginjenim glasom, z odkritosrčno vernostjo in jo poljubil. Bil je neizrečeno srečen, v tej tih, jasni, mesečni noči, silno ginjen in užaljen, a pri tem popolnoma nov. Nikdar mu še ni bilo, kot sedaj.

Bilo je tako čudovito in lepo, da ga je tako zelo ljubila ta krasna, razumna, tiha deklica, ki nima sebi enake in ni nobeni podobna.

— Jaz sem ti prinesel tudi prstan, katerega sem kupil na praznik sv. Petra! — rekel je in ga potegnil izza pasa. Nato ji ga je nataknil na prst.

— Drži se mene, Anica, kadar jaz grem! — rekel je resno. — In jaz tudi tebi ne prelomim besede! Kadar se vrnem, naredimo ženitovanje!

— Ti se ne vrneš kmalu, Mihajlo! — rekla je in vzdahnila. — Zakaj vzdihuješ? Ne vzdihuj! Ne žalosti meni srca še bolj, jaz že tako od žalosti zemlje ne vidim. Doma ne vidim ničesar razven solz. Mama vedno plače, a oče molče vzdihuje. Jaz sem si vedno mislil, da ne pride do tega.

— Jaz sem to vedela, Mihajlo! Jaz sem slišala, kako sta gospod in gospa govorila, da nič ne pomore, da boš ti moral svoj čas odslužiti. Gospod bi svetoval, če bi bilo mogoče. Saj te ljubijo, tebe, tvojega očeta in tvojo mamjo. Jaz se bojim samo svoje mame in svojega brata. Vedno mi groze s sosedom

Nato je zaihtela in skrila, kot popred, glavo na njegova prsa. On je trenotek molčal in gledal spet nežno na njeno glavo, potem je pa spregovoril:

— Trpi, a ne vzemi ga! Bog nama pomore! O Božiču dobim morda dopust in pridem domov. Imam upanje, da se vse zvrši dobro. Drži le meni besedo, a če se jaz vrnem živ od vojaščine, se ne bom bal niti tvoje mame niti tvojega brata.

— Kaj pa tvoji stariši, Mihajlo? — vprašala je, dvignila glavo in mu pogledala vprašujoče in bojzljivo v oči.

On je zmignil s plečima in se nasmehnil prisiljeno. Vedel je, da s tem ne bodo močno zadovoljni, zlasti pa njegova mati. Ona bi mu želela najraje kakšne kraljice, toda imel je v srcu prepričanje, da jo pridobi za svoj načrt. A njegov oče ga zelo ljubi, in če oče dovoli, mora mati tudi privoliti.

— Nikar za to ne skrbi! Ostani le še dalje pri gospej in bodi meni zvesta in moli za mene, kadar bom tam. Če tam ne umrem bo vse dobro.

Ona je pričela tiho plakati.

On se je vznejevoljil.

— Že zdaj plačeš? Saj še nisel šel in še nisem umrl! Počakaj še z jokom, — tolažil jo je, a med tem je tudi njega navdalo neko čustvo žalosti. — Poljubi me raje še enkrat!

Objel jo je nežno z roko in dvignil njeno glavico.

Tu se je stresla.

— Jaz moram že iti! — rekla je boječe, ter si gladila lase. Zapoznala sem se! Moj Bog! Kaj porečejo? Jaz sem popolnoma pozabila! Bom rekla, da sem se pri Amfriju zamudila. A tam pri Dokiji so že spustili z verige velikega psa, jaz moram pa mimo njene hiše.

Dvignila je z eno roko košek z gobami, a z drugo je objela še enkrat niega za vrat.

— Zdrav bodi, Mihajlo; lahko noč in pridi! Pridi s kakoršnimkoli povodom v grad, da te še enkrat vidim. Molila bom zate in besede ne prelomim. Naj bo, kakor bo!

— Menda me ne ustrela! — šalil se je prisiljeno. — Če me pa tudi kakšna kroglja zadene, jaz ne umrjem takoj. Jaz sem močan in ne pravijo zastonj, da sem kot medved. Sava se vedno s tem izgovarja, kadar noče nositi žakljev z žitom na pod. Ti imaš pleča kot medved reče, nesi ti.

Ona je stopila naprej in se podala na pot.

— Jaz grem, Mihajlo, je že pozno!

— Jaz te spremim!

— Nimava tu oba prostora, vidiš? Stezica je tako ozka, a kaj imam jaz od tega, če pojdeš ti za menoj?

— Torej pojdem pa pred teboj! — odvrnil je on veselo.

— Potem pa ne bom videla tvojega lica. Je vse eno, če si spredaj ali zadi, jaz hočem videti samo tvoj obraz.

— Torej pojdem poleg tebe.

— Potem pa ne pojde nobeden izmed naju po stezici. Po grudi je težko hoditi!

— Še zbolela boš od tega! — rekel je s prijaznim smehom in tudi ona se je nasmehnila.

— Pohodiva klasje! — rekla je že popolnoma pohlevno in srečno in gladila z roko težko, zlato klasje.

HOLSTOVKA

(HOLSTENTRUNK)

je prva in edina NEALKOHOLNA PIJAČA te vrste, katero priporoča
«DEUTSCHER ZENTRAL-VERBAND ZUR
BEKÄMPFUNG DES ALKOHOLISMUS»

pripravlja se pod njegovim STALNIM NADZORSTVOM V
WANDSBEKU blizu HAMBURGA.

ČASTNA DARILA OD L. 1904 : 2 veliki zlati kolajni za napredek,
5 vel. zlatih kolajn, 2 srebrni kol., 4 častni križi, 6 častnih di-
plomov na razstavah v Londonu, Marseille-u, Hamburgu, Berlinu itd.

Ker bi uvažanje GOTOVE HOLSTOVKE vsled visoke carine in vo-
znine preveč podražilo pijačo, pošiljam EDINO LE KONZUMENTOM
prekupci so izključeni — čisto

HOLSTOVO ESENCO

t. j. nealkoholni izvleček iz najzlahtnejšega domačega in tropičnega
sadja, iz katerega si pripravi holstovko po PRIDJANEM NAVODILU
VSAKA GOSPODINJA ALI KUCHARICA SAMA.

HOLSTOVKA je vsled tega NAJCENEJA PIJAČA razven vode, namreč
za 100-500% ceneja nego so škodljive alkoholne pijače najzadnje vrste.

HOLSTOVKA ima razven svojega krasnega, svežilnega okusa, vsled
vsebine železnega oxyda, tudi NEPRECENLJIVO ZDRAVILNO
VREDNOST .∴ Ona je idealna pijača ZA OTROKE, OKREVAJOČE
IN PRI VSEH KRVNIH IN ŽIVČNIH BOLEZNIH.

HOLSTOVKA postala je v teku 2 let na obalah SEVERNEGA
IN BALTIŠKEGA MORJA SPLOŠNA LJUDSKA PIJAČA.

Nihče naj toraj v lastnem interesu ne opusti, narediti z holstovko
vsaj en poskus .∴ Pošiljam po predplačilu ozir. s poštnim povzajem

I ORIGINALNO STEKLENICO HOLSTOVE ESENCE ZA 6 K.

Ta esenca je absolutno nealkoholni izvleček iz 50 LITROV SADNEGA
SOKA in si sleherni pripravi iz njega po potrebi do 55 LITROV
IZBORNE IN ZDRAVE NEALKOHOLNE PIJAČE.

ZALOGA NEALKOHOLNIH PIJAČ

⊙ «ABSTINENCIJA» ⊙

V LJUTOMERU, ŠTAJERSKO.

